

Hemşirelik Öğrencilerinin Terapötik İletişim Becerileri Nasıldır?

How Are Nursing Students' Therapeutic Communication Skills?

Hilal Altundal Duru¹ Nazlı Can Denizhan² Gamze Güneşli²

Ladin Yağtu² Mualla Yılmaz¹

¹ Mersin Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Mersin, TÜRKİYE

² Mersin Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Mersin, TÜRKİYE

Geliş tarihi/ Date of receipt: 22/07/2021 **Kabul tarihi/ Date of acceptance:** 14/09/2021

© Ordu University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, TÜRKİYE, **Published online:** 06/04/2022

ÖZ

Amaç: Araştırma hemşirelik bölümü öğrencilerinin terapötik iletişim becerilerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Kesitsel türdeki araştırmanın evrenini 20 Aralık 2019-15 Ocak 2020 tarihleri arasında bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümünün ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrenciler (N=695), örneklemini ise n=252 öğrenci oluşturmuştur. Veriler "Kişisel Bilgi Formu" ve "Hemşirelik Öğrencileri İçin Terapötik İletişim Becerileri Ölçeği" ile toplanmıştır. Verilerin analizinde, tanımlayıcı istatistikler, korelasyon analizi, Kolmogorov-Smirnov, Mann Whitney U ve Kruskal Wallis H testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 21.04±1.32 olup, %55.4'ü kadındır. Öğrencilerin ölçek alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları; non terapötik iletişim becerileri 20.24±6.84 (minimum 7-maximum 42), terapötik iletişim becerileri-I 26.99±6.00 (minimum 8-maximum 42) ve terapötik iletişim becerileri-II 16.78±2.87'dir (minimum 9-maximum 21). Öğrencilerin cinsiyeti, not ortalaması ve iletişim dersi alma durumlarıyla non terapötik iletişim becerileri; sınıf düzeyi, iletişim kurmakta zorlanma durumları ve iletişim kurmakta zorlandıklarında kullandıkları baş etme mekanizmalarıyla terapötik iletişim becerileri-I; yaşı, sınıf düzeyi ve iletişim kurmakta zorlandıklarında kullandıkları baş etme mekanizmaları ile terapötik iletişim becerileri-II puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır (p<0.05).

Sonuç: Elde edilen veriler ışığında, hemşirelik öğrencilerinin terapötik iletişim becerilerini daha çok, non terapötik iletişim becerilerini ise daha az kullandıkları saptanmıştır. Öğrenciler terapötik iletişim becerilerini kullanarak hemşirelik mesleğine ve hasta bakımına büyük katkılar sağlayacaklardır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, iletişim becerileri, terapötik iletişim

ABSTRACT

Objective: The research was conducted to determine the therapeutic communication skills of nursing students.

Methods: The population of the cross-sectional study consisted of second, third and fourth year students (N=695) at the nursing department of a state university between 20 December 2019 and 15 January 2020, and the sample was n=252 students. The data were collected with the "Personal Information Form" and the "Therapeutic Communication Skills Scale for Nursing Students". In the analysis of the data, descriptive statistics, correlation analysis, Kolmogorov-Smirnov, Mann Whitney U and Kruskal Wallis H tests were used.

Results: The mean age of the students is 21.04±1.32 and 55.4% of them are women. The average scores of the students from the scale sub-dimensions non-therapeutic communication skills were 20.24±6.84 (minimum 7-maximum 42), therapeutic communication skills-I were 26.99±6.00 (minimum 8-maximum 42) and therapeutic communication skills-II were 16.78±2.87 (minimum 9-maximum 21). Between non-therapeutic communication skills with students' gender, grade point average and communication course taking; between therapeutic communication skills-I with class level, their difficulties in communicating and the coping mechanisms they use when they have difficulties in communicating; between therapeutic communication skills-II with age, grade level, coping mechanisms they use when they have difficulty in communicating, and score averages; there were a statistically significant differences (p<0.05).

Conclusions: In the light of the data obtained, it was determined that nursing students use therapeutic communication skills more and non-therapeutic communication skills less. Students will make great contributions to the nursing profession and patient care by using their therapeutic communication skills.

Keywords: Communication skills, nursing students, therapeutic communication

ORCID IDs of the authors: HA: 0000-0001-6186-0280; NCD: 0000-0002-8786-9918; GG: 0000-0001-8700-9208; LY: 0000-0001-8487-591X; MY: 0000-0003-2685-4306

Sorumlu yazar/Corresponding author: Hilal Altundal Duru

Mersin Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Mersin, TÜRKİYE

e-posta/e-mail: hilalaltundal@mersin.edu.tr

*Bu çalışma 03-04 Haziran 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilen 19. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi'nde Sözel Bildiri olarak sunulmuştur.

Atf/Citation: Altundal Duru, H., Denizhan, N.C., Güneşli, G., Yağtu, L. & Yılmaz, M. (2022). Hemşirelik öğrencilerinin terapötik iletişim becerileri nasıldır?. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, 5(1), 67-74. DOI: 10.38108/ouhcd.973733

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş

Sosyal bir varlık olan insanın en temel gereksinimlerinden biri olan kendini ifade etme, iletişim yoluyla gerçekleşmektedir. İntrauterin yaşamla başlayan ve evrensel bir deneyim olan iletişim, insan yaşamının her yerindedir (Özcan, 2012). Terapötik iletişim ise, bütünsel, hasta merkezli ve hastanın fizyolojik, psikolojik, çevresel ve ruhsal bakımını içeren; hastalarla bağlantı kurmak için sözlü ve sözsüz iletişim kullanma süreci olarak tanımlanır (Rosenberg ve Gallo-Silver, 2011).

Hemşirelerin elindeki en güçlü tedavi araçlarından biri, hasta ile kurduğu kişilerarası ilişkidir. Özcan (2012)'ın aktardığına göre; Matheney ve Topalis (1970) bu ilişkinin "Ağrı tedavisinde morfin kullanılması kadar önemli ve yararlı olabileceğini veya tam tersine açık bir yaraya toz ve tuz serpmeye benzer biçimde kullanılabilmesini" belirtmektedir. İletişim ve iletişim becerilerinin önemi "hasta bakımının kalbi" "hastanın iyileşmesinde anahtar belirleyici" gibi kavramlarla tanımlanmaktadır (Abdolrahimi ve ark., 2017). Çalışmalar, terapötik iletişimin hem fiziksel hem de psikolojik sağlık sonuçlarının iyileştirilmesindeki rolüne atıfta bulunmuştur (Foronda ve ark., 2014; Shafakhah ve ark., 2015; Vaghee ve ark., 2018). Bakımın vazgeçilmez bir parçası olan iletişim hemşirelikte önemlidir. Ancak araştırma sonuçları hemşirelerin terapötik iletişim becerilerinin yeterli düzeyde olmadığını göstermektedir (Hsu ve ark., 2015; Yas ve Mohammed, 2016). Ön saflarda yer alan sağlık çalışanları olarak hemşireler, kaliteli bakım sağlamak için danışanlarla, iş arkadaşlarıyla ve diğer klinisyenlerle etkili bir iletişim kurmalıdır (Foronda ve ark., 2014; Moghadami ve ark., 2016).

Öğrencileri, danışanlarla etkileşime girmeye ve yapıcı iletişimsel ilişkiler kurmaya hazırlamak hemşirelik uygulamaları için esastır. İletişim becerileri öğrencilik yıllarında kazanıldığından, hemşirelik eğitiminde iletişim becerilerinin titizlikle verilmesinde hemşirelik eğitimcilerine önemli görevler düşmektedir (Xie ve ark., 2013). Hastalarla iletişimde başarılı olabilecek hemşirelerin hazırlanması için terapötik iletişim hemşirelik eğitiminin odak noktası olmalıdır (Foronda ve ark., 2014; Moghadami ve ark., 2016). Hemşirelik öğrencileri, hastaları ile terapötik ilişkiler kuran ve geleceğin hemşirelik profesyonelleri olarak etkili iletişimciler olarak yetiştirilmelidir. Bu nedenle hemşirelik eğitimcileri, hemşirelik öğrencilerinin eğitiminde iletişim becerilerini geliştirmenin etkili

yollarını bulmalı, hemşirelik müfredatında terapötik iletişim kavramının önemi vurgulanmalıdır (Bhana, 2014; Heidari ve Hamooleh, 2015; Shafakhah ve ark., 2015).

Ülkemizde hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerileriyle ilgili yapılan çalışmalar oldukça az sayıda olmakla birlikte, bu çalışmalarda kullanılan ölçüm araçları hemşirelik öğrencilerine yönelik değildir (Arifoğlu ve Razi, 2011; Kahyaoğlu Süt ve ark., 2015; Söğüt ve ark., 2018). Etkili bir şekilde nasıl iletişim kurulacağını öğretmek, hemşirelik öğrencilerinin klinik ortamlarda karşılaşabilecekleri zor durumlarda yol gösterici olacaktır (Neilson ve Reeves, 2019). Bu nedenle bu çalışmada "Hemşirelik Öğrencileri İçin Terapötik İletişim Becerileri Ölçeği'nin (HÖTİBÖ)" kullanılması ilk olacaktır (Karaca ve ark., 2019). Ülkemizde hemşirelik eğitimi sürecinde en az bir kez iletişim becerileri dersi verilmektedir. Araştırmanın yapıldığı üniversitenin hemşirelik bölümü müfredatında farklı içerikte toplam iki iletişim dersi bulunmaktadır. Hemşireliğe özgü mesleki iletişim becerilerinin ne düzeyde geliştiğinin belirlenmesi bu kapsamda önemlidir.

Yöntem

Araştırmanın tipi ve amacı: Kesitsel tasarımdaki bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin terapötik iletişim becerilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın evren ve örneklemi: Araştırmanın evrenini, 20 Aralık 2019-15 Ocak 2020 tarihleri arasında bir devlet üniversitesinin

hemşirelik bölümü ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur (N=695). Örneklem hesabında en çok %5 tip I hata ve en az %80 güçle istatistiksel olarak anlamlı olabilmesi için gereken öğrenci sayısı 252 olarak belirlenmiştir (Alpar, 2016). Araştırmaya dahil edilme kriterleri; araştırmaya katılmayı kabul etme, veri toplama araçlarının uygulandığı günlerde orada bulunma ve en az bir dönemlik klinik uygulamayı tamamlama olarak belirlenmiştir.

Veri toplama araçları: Araştırma verileri "Kişisel Bilgi Formu" ve "Hemşirelik Öğrencileri İçin Terapötik İletişim Becerileri Ölçeği (HÖTİBÖ)" ile toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından güncel literatür doğrultusunda hazırlanan bu formda yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi vb. sorular yer almaktadır.

Hemşirelik Öğrencileri İçin Terapötik İletişim Becerileri Ölçeği (HÖTİBÖ): Karaca ve arkadaşları (2019) tarafından geliştirilen ölçek, 16 maddeden

oluşmaktadır. Ölçekte ters kodlu soru bulunmamaktadır. Ölçekteki her bir soruda verilen önermeyi ne sıklıkta kullandığını ifade eden 7'li Likert tipi ölçekte 1= "Asla" 7= "Her zaman"ı ifade etmektedir. HÖTİBÖ, Nonterapötik iletişim becerileri (2-6-7-9-14-15-16. maddeler), Terapötik iletişim becerileri-I (5-8-10-11-12-13 maddeler), Terapötik iletişim becerileri-II (1-3-4. maddeler) olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0.775 olup, her bir alt boyut için iç tutarlılık katsayısı, Non terapötik iletişim becerileri 0.826; Terapötik iletişim becerileri-I 0.791 ve Terapötik iletişim becerileri-II, 0.601'dir. Ölçek alt boyutlarından alınan puan arttıkça, öğrencilerin o boyuttaki becerileri daha çok kullandığı anlamına gelmektedir (Karaca ve ark., 2019). Bu çalışmada iç tutarlılık katsayıları sırasıyla; HÖTİBÖ 0.765, Non terapötik iletişim becerileri 0.753; Terapötik iletişim becerileri-I 0.802 ve Terapötik iletişim becerileri-II 0.611 olarak bulunmuştur (Tablo 2).

Verilerin toplanması: Verilerin toplanması, öğrencilerin ders dışındaki zamanlarında, araştırmanın amacı hakkında bilgilendirme yapıldıktan sonra, araştırmacıların gözetiminde

araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğrenciler anketleri doldurmuştur.

Verilerin değerlendirilmesi: Araştırma verileri SPSS 15.0 paket programı ile değerlendirilmiştir. Kolmogorov-Simirnov analizi ile verilerin normal dağılım göstermediği ($p<0.05$) saptandığından non parametrik Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testleri uygulanmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0.05$ kabul edilmiştir. Ayrıca; frekans, yüzde, ortalama, standart sapma, minimum ve maximum gibi tanımlayıcı istatistiklerden yararlanılmıştır (Alpar, 2016).

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21.04 ± 1.32 olup, %55.4'ünün kadındır. Öğrencilerin not ortalaması 73.82 ± 0.050 olup, %36'sının ikinci sınıf, %90.9'unun sağlık meslek lisesi dışındaki bir liseden mezun olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %85,1'inin lisans eğitimi süresince bir iletişim dersi aldığı, %86.8'inin iletişim kurmakta zorlanmadığı, %56.6'sının ise iletişim kurmakta zorlandığında olumsuz baş etme mekanizmaları kullandığı saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerine göre dağılımı (n=252)

Tanımlayıcı özellikler	Gruplar	n	%	$\bar{x}\pm SS$
Yaş	18-21 arası	162	64.3	21.04±1.32 (min. 18-max. 26)
	22-26 arası	90	34.7	
Cinsiyet	Kadın	142	56.3	
	Erkek	110	43.7	
Sınıf	2. sınıf	92	36.5	
	3. sınıf	79	31.3	
	4. sınıf	81	32.1	
Mezun olunan lise	Sağlık meslek lisesi	229	90.9	
	Diğer liseler	23	9.1	
Not ortalaması	≤ 75	144	57.1	73.82±0.050 (min. 50-max. 94)
	>75	108	42.9	
İletişim dersi alma durumu	Evet	215	85.3	
	Hayır	37	14.7	
İletişim kurmakta zorlanma durumu	Evet	34	13.5	
	Hayır	218	86.5	
İletişim kurmakta zorlanıldığında yapılan uygulamalar	Olumlu baş etme mekanizmaları	160	63.5	
	Olumsuz baş etme mekanizmaları	92	36.5	

n: sayı; %: yüzde; \bar{x} : ortalama; SS: standart sapma; min: minimum; max: maximum

Öğrencilerin HÖTİBÖ alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları sırasıyla; non terapötik iletişim becerileri 20.24 ± 6.84 (minimum 7-maximum 42), terapötik iletişim becerileri-I (minimum 8-maximum 42), 26.99 ± 6.00 ve terapötik

iletişim becerileri-II 16.78 ± 2.87 'dir (minimum 9-maximum 21). Bu bulguya göre öğrencilerin terapötik iletişim becerilerini daha çok, non terapötik iletişim becerilerini ise daha az kullandığı saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. HÖTİBÖ alt boyutlarına yönelik Cronbach Alpha katsayıları

Ölçek	Madde Sayısı	Cronbach Alpha	Minimum Değer	Maximum Değer	$\bar{x} \pm SS$
Non Terapötik İletişim Becerileri	7	0.753	7	42	20.24±6.84
Terapötik İletişim Becerileri-I	6	0.802	8	42	26.99±6.00
Terapötik İletişim Becerileri-II	3	0.611	9	21	16.78±2.87

\bar{x} : ortalama; SS: standart sapma

Öğrencilerin cinsiyeti, not ortalaması ve iletişim dersi alma durumu ile non terapötik iletişim becerileri puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Erkek öğrencilerin non terapötik iletişim becerileri puan ortalamalarının kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde, öğrencilerin not ortalaması arttıkça, non terapötik iletişim becerileri puan ortalamaları düşmektedir. İletişim

dersi almayan öğrencilerin, non terapötik iletişim becerileri puan ortalamaları iletişim dersi alanlara göre daha yüksektir. Öğrencilerin yaşı, sınıf düzeyi, mezun oldukları lise, iletişim kurmakta zorlanma durumları ve iletişim kurmakta zorlanıldığında kullandıkları baş etme mekanizmaları ile non terapötik iletişim becerileri puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p > 0.05$, Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerine göre HÖTİBÖ alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması (n=252)

Alt boyut puan ortalamaları		Non terapötik iletişim becerileri		Terapötik iletişim becerileri-I		Terapötik iletişim becerileri-II	
Sosyodemografik özellikler		Sıra ortalaması	Sıra toplamı	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	Sıra ortalaması	Sıra toplamı
Cinsiyet	Kadın	111.44	15824.00	126.83	18010.50	132.53	18819.50
	Erkek	145.95	16054.00	126.07	13867.50	118.71	13058.50
	U	5671.000		7762.500		6953.500	
	p	0.001*		0.934		0.133	
Yaş	18-21 yaş arası	123.44	19998.00	121.73	19720.50	116.69	18903.50
	22-26 yaş arası	132.00	11880.00	135.08	12157.50	144.16	12974.50
	U	6795.000		6517.500		5700.500	
	p	0.371		0.163		0.004*	
Not ortalaması	75 puan ve altı	134.78	19408.50	124.04	17862.00	121.36	17476.00
	75 puan üzeri	115.46	12469.50	129.78	14016.00	133.35	14402.00
	U	6583.500		7422.000		7036.000	
	p	0.037*		0.536		0.193	
Sınıf	2. sınıf	124.87	11488.04	106.46	9794.32	93.88	8636.96
	3. sınıf	131.66	10401.14	123.51	9756.5	126.34	9980.86
	4. sınıf	123.31	9988.11	152.18	12326.58	163.70	13259.7
	H	0.599		17.201		40.017	
p	0.741		0.001*		0.001*		
Mezun olunan lise	Sağlık meslek lisesi	113.80	2617.50	124.70	2868.00	131.46	3023.50
	Diğer liseler	127.78	29260.50	126.68	29010.00	126.00	28854.50
	U	2341.500		2592.000		2519.500	
	p	0.380		0.901		0.731	
İletişim dersi alma durumu	Evet	122.53	26345.00	126.02	27093.50	127.70	27456.00
	Hayır	149.54	5533.00	129.31	4784.50	119.51	4422.00
	U	3125.000		3873.500		3719.000	
	p	0.037*		0.799		0.525	
İletişim kurmakta zorlanma durumu	Evet	115.13	3914.50	102.82	3496.00	105.68	3593.00
	Hayır	128.27	27963.50	130.19	28382.00	129.75	28285.00
	U	3319.500		2901.000		2998.000	
	p	0.328		0.041*		0.072	
İletişim kurmakta zorlanıldığında baş etme mekanizmaları	Olumlu	129.33	20692.50	137.53	22005.50	135.20	21632.50
	Olumsuz	121.58	11185.50	107.31	9872.50	111.36	10245.50
	U	6907.500		5594.500		5967.500	
	p	0.416		0.002*		0.012*	

* $p < 0.05$ U=Mann Whitney U Testi değeri; H= Kruskal Wallis H Testi değeri

Öğrencilerin sınıf düzeyi, iletişim kurmakta zorlanma durumları ve iletişim kurmakta zorlandıklarında kullandıkları baş etme mekanizmaları ile terapötik iletişim becerileri-I puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0.05$). Dördüncü sınıftaki öğrencilerin terapötik iletişim becerileri-I puan ortalamaları üçüncü sınıflara göre, üçüncü sınıfların ise ikinci sınıflara göre daha yüksektir. İletişim kurmakta zorlanmayan öğrencilerin terapötik iletişim becerileri-I puan ortalamaları iletişim kurmakta zorlanana göre daha yüksektir. Benzer şekilde iletişim kurmakta zorlandıklarında olumlu baş etme mekanizmaları kullanan öğrencilerin terapötik iletişim becerileri-I puan ortalamaları, olumsuz baş etme mekanizmaları kullanan öğrencilere göre daha yüksektir. Öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, not ortalaması, mezun oldukları lise ve iletişim dersi alma durumları ile terapötik iletişim becerileri-I puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0.05$, Tablo 3).

Öğrencilerin yaşı, sınıf düzeyi ve iletişim kurmakta zorlandıklarında kullandıkları baş etme mekanizmaları ile terapötik iletişim becerileri-II puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0.05$). Öğrencilerin yaşları arttıkça, terapötik iletişim becerileri-II alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları da artmaktadır. Benzer şekilde, dördüncü sınıftaki öğrencilerin üçüncü sınıftakilere, üçüncü sınıftakilerin ise ikinci sınıftakilere göre terapötik iletişim becerileri-II puan ortalamaları daha yüksektir. İletişim kurmakta zorlandıklarında kullanılan baş etme mekanizmaları olumlu olan öğrencilerin terapötik iletişim becerileri-II puan ortalamaları, olumsuz olanlara göre daha yüksektir. Öğrencilerin cinsiyeti, not ortalaması, mezun oldukları lise, iletişim dersi alma ve iletişim kurmakta zorlanma durumları ile terapötik iletişim becerileri-II puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0.05$, Tablo 3).

Tartışma

Elde edilen veriler ışığında, hemşirelik öğrencilerinin terapötik iletişim becerilerini daha çok, non terapötik iletişim becerilerini ise daha az kullandığı saptanmıştır. Söğüt ve arkadaşları (2018) yaptıkları çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerilerinin orta düzeyde olduğunu belirtmektedir. Nayak ve arkadaşları (2020) yaptıkları yarı deneysel çalışmada, iletişim eğitimi

öncesinde hemşirelik öğrencilerinin %34.72'sinin zayıf terapötik iletişim becerisine sahipken, eğitim sonrasında %3.61'inin zayıf iletişim becerisine sahip olduğunu saptamışlardır. Acar ve Buldukoğlu (2016), öğrencilerin zor hastalarla iletişimde zorluk yaşadıklarını ve en çok iletişim konusunda danışmanlık gereksinimi duyduklarını saptamışlardır. Abdolrahimi ve arkadaşlarının (2017) yaptıkları sistematik derlemede, hemşirelik öğrencilerinin gelişiminde terapötik iletişim becerilerinin önemli olduğunu, terapötik iletişimin kullanılması ile hemşire-hasta ilişkisinin kalitesini arttıracak ve öğrencileri meslek hayatına hazırlayacağını vurgulamışlardır. Chan ve Lai (2016) hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Literatür araştırma bulguları ile benzerdir. Bu bulgu, hemşirelik eğitiminde terapötik iletişim becerileri eğitime önem verildiğini göstermektedir. Ancak çalışmalarda birtakım farklılıklar görülmesinin nedeni üniversitelerdeki hemşirelik eğitiminin standart bir programla yürütülmemesinden kaynaklı olabilir.

Bu çalışmada erkek öğrencilerin non terapötik iletişim becerileri puan ortalamalarının kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Türkiye'de yapılan çalışmalar (Şahin ve Özdemir, 2015; Akgün ve Çetin, 2018; Akçam ve ark., 2019) araştırmamızı desteklerken, Turan ve arkadaşlarının (2019) çalışması araştırmamız bulgusunu desteklememektedir. Bu nedenle, özellikle erkek öğrencilerin klinik süpervizörler tarafından daha fazla destek ve süpervizyon almaları önemlidir.

Benzer şekilde, not ortalaması düşük ve iletişim dersi almayan öğrencilerin non terapötik iletişim becerileri puan ortalamalarının da yüksek olduğu görülmektedir. Akgün ve Çetin (2018) çalışmalarında iletişim eğitimi alan öğrencilerin iletişim becerilerinin daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Kahyaoğlu Süt ve arkadaşları (2015) ise çalışmalarında, hemşirelik öğrencilerinin aldıkları iletişim dersleriyle olumlu davranışsal beceriler geliştirdiklerini saptamışlardır. Bulgumuzun aksine Arifoğlu ve Sala Razi (2011) çalışmalarında hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerileri ile akademik başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Akademik başarı yüksek öğrencilerin non terapötik iletişim becerilerini daha az kullandığını gösteren bu bulgu, lisans hemşirelik eğitiminde yer alan iletişim derslerinin etkili ve öğretici olduğunu, mesleki ilişkilerinde non terapötik iletişim becerilerini

kullanmamaya başlayarak davranış değişikliği geliştirdiklerini göstermektedir.

Dikkat çekici bir diğer bulgu ise öğrencilerin mezun oldukları lise ile non terapötik, terapötik-I ve terapötik-II iletişim becerileri puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmadığıdır ($p>0.05$). Bu durum, sağlık meslek liseleri veya herhangi bir liseden mezun olmanın öğrencilerin iletişim becerilerini etkilemediğinin en somut kanıtıdır. Dolayısıyla hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerileri kazanımını lisans eğitimi sırasında aldığı ve burada alınan eğitimin daha efektif ve kalıcı olduğu söylenebilir. Araştırmada, öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça, terapötik iletişim becerileri-I ve II puan ortalamalarının da attığı saptanmıştır. Bazı literatür bulguları araştırmamızı desteklerken (Şahin ve Özdemir, 2015; Turan ve ark., 2019), Akçam ve arkadaşlarının (2019) çalışmalarında sınıf düzeyine göre iletişim becerileri farklılık göstermemektedir. Zou ve arkadaşlarının (2019) geliştirdikleri modelde, terapötik hemşire-hasta ilişkisi oluşturmada öğrenme sürecini kolaylaştırmak için pratik bilginin temel olduğunu, teorinin yol gösterici bir rehber olduğunu ve sürekli yansıtmanın öğrenmeyi anlamlı bir deneyime dönüştüren bir öğrenme aracı olduğu öne sürülmektedir. Literatürdeki benzer çalışmaların bulguları, öğrenci hemşirelerin psikiyatri kliniği deneyimi sonrasında iletişim becerilerini geliştirdiğini göstermiştir (Ketola ve Stein, 2013; Chadwick ve Porter, 2014). Bu bulgu, hemşirelik eğitimindeki kuramsal iletişim dersleri ve klinik uygulama deneyimlerinin terapötik iletişim becerilerini geliştirdiğini düşündürmüştür. Bu bağlamda, eğitim politikası belirleyicileri ve hemşirelik eğitimcileri, hemşirelik öğrencilerinin terapötik iletişim becerilerini arttıran, klinik uygulamalara uyumunu kolaylaştıran ve destekleyen stratejiler geliştirmek için bu çalışmanın bulgularını kullanabilir.

İletişim kurmakta zorlanmayan öğrencilerin terapötik iletişim becerileri-I puan ortalamaları iletişim kurmakta zorlanana göre daha yüksektir. Güncel bir çalışmada, kişilerarası ilişkide güçlük yaşamayan öğrencilerin iletişim becerilerinin daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Akgün ve Çetin, 2018). Abdolrahimi ve arkadaşları (2017) çalışmalarında terapötik iletişimi “kişiler arası ilişkiler kurmada önemli bir araç”, “bilgi aktarım süreci”, “önemli bir klinik yetkinlik”, “iki farklı bölümü olan bir yapı” ve “önemli bir hasta merkezli bakım aracı” olarak tanımlamışlardır. Yıldız (2019) çalışmasında hemşirelik öğrencilerinin psikiyatri hastaları ile

etkileşimlerinde birçok iletişim engeli ile karşılaştıklarını, bununla birlikte etkili terapötik iletişimi sağlamaya yönelik yaklaşımları da uyguladıklarını belirtmiştir. Literatür bulguları, araştırma sonuçlarımızı desteklemektedir. Benzer şekilde iletişim kurmakta zorlandıklarında olumlu baş etme mekanizmaları kullanan öğrencilerin terapötik iletişim becerileri-I ve II puan ortalamaları, olumsuz baş etme mekanizmaları kullanan öğrencilere göre daha yüksektir. Bu bulgu, hemşirelik öğrencilerinin lisans eğitiminde aldıkları iletişim derslerinde sadece terapötik iletişim becerilerini değil, aynı zamanda baş etme mekanizmalarını da etkili bir şekilde öğrendiğini göstermektedir. Çünkü araştırmanın yapıldığı üniversitenin hemşirelik bölümünde öğrenciler birinci sınıftan itibaren interaktif öğretim yöntemleriyle iletişim dersleri almaktadır. Stratejik olarak müfredatın başlangıcında öğrencilerin iletişim derslerinde rol play, vaka incelemesi, video gösterimi, etkileşim raporu yazma gibi interaktif yöntemlerle dersler işlenmektedir. Bu sayede hemşirelik öğrencilerinin, klinik uygulamalarda hasta bakımı için gerekli olan temel iletişim becerilerini kazanması kolaylaşmış olabilir. Miles ve arkadaşları (2014) akran mentorluğu modeli ile hemşirelik öğrencilerine terapötik iletişim ve kişilerarası becerileri öğretmek için düşük maliyetli bir öğrenme stratejisi geliştirmişlerdir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin bu deneyimi oldukça olumlu bulduklarını saptamışlardır. Bu bağlamda, bu çalışmanın bulguları göstermiştir ki, hemşirelik öğrencileri terapötik iletişim becerileri ve olumlu baş etme mekanizmalarının farkındadır. Araştırmamızın bir diğer bulgusu ise öğrencilerin yaşları arttıkça, terapötik iletişim becerileri-II alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları artmaktadır. Literatür araştırmamız bulguları ile paralellik göstermektedir (Şahin ve Özdemir, 2015; Turan ve ark., 2019). Bu sonuç, bireyin yaşam ve mesleki deneyimi arttıkça, terapötik iletişim becerilerinin de geliştiğini düşündürmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak, hemşirelik öğrencilerinin terapötik iletişim becerilerini daha çok, non terapötik iletişim becerilerini ise daha az kullandığı saptanmıştır. Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin terapötik iletişim becerilerini belirleyerek mevcut durumu ortaya koymuştur. Aynı zamanda; hemşirelik eğitim müfredatının gözden geçirilmesine katkı sağlayacak, hemşirelik öğrencilerinin kendi iletişim becerilerini değerlendirmeleri için yol gösterici

olacaktır. Hemşirelik eğitimcileri, öğrencileri geleceğin profesyonelleri olarak tam potansiyellerine ulaşmaları için güçlendirmelidir. Öğrencilerin terapötik iletişim becerilerini mesleki eğitimlerinin başlangıcından itibaren geliştirmek önerilmektedir. Hemşirelik eğitimi müfredatının mesleki iletişim dersleri yönünden zenginleştirilmesi, ders içeriklerini uygulamalara dönük interaktif yöntemlerle yürütülmesi ve iletişim becerilerini güçlendirmeye yönelik eğitim programlarının oluşturulması gerekmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma ilgili kurumda öğrenim gören hemşirelik öğrencileri ile sınırlıdır.

Teşekkür

Araştırmaya katılan tüm öğrenci hemşirelere teşekkür ederiz.

Araştırmanın Etik Yönü/ Ethics Committee

Approval: Araştırma, Helsinki Bildirgesi ilkelerine bağlı olarak araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Veri toplama sürecinden önce Mersin Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurul (Tarih: 16/12/2019, karar no: 29) onayı, Hemşirelik Fakültesi kurum izni ile katılımcılardan bilgilendirilmiş sözlü ve yazılı onam alınmıştır.

Hakem/Peer-review: Dış hakem değerlendirmesi.

Yazar Katkısı/Author Contributions: Fikir/kavram: HA, MY; Tasarım: HA, MY; Danışmanlık: MY; Veri toplama: HA, NCD, GG, LY; Veri işleme: HA, NCD, GG, LY; Analiz ve/veya Yorum: HA, MY; Kaynak tarama: HA, NCD, GG, LY, MY; Makalenin Yazımı: HA, NCD, GG, LY, MY; Eleştirel inceleme: MY.

Çıkar çatışması/Conflict of interest: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek/Financial Disclosure: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Çalışma Literatüre Ne Kattı?

- Hemşirelik öğrencilerinin terapötik iletişim becerilerini daha çok, non terapötik iletişim becerilerini ise daha az kullandığı saptanmıştır.
- Erkek, not ortalaması düşük ve iletişim dersi almayan öğrenciler non terapötik iletişim becerilerini daha fazla kullanmaktadır.
- Sınıf düzeyi arttıkça ve iletişim kurmakta zorlandıklarında olumlu baş etme mekanizmaları kullanan öğrencilerin terapötik iletişim becerilerini daha fazla kullandığı bulunmuştur.
- Öğrencilerin mezun oldukları lise ile iletişim becerileri arasında bir ilişki saptanmamıştır.

Kaynaklar

- Abdolrahimi M, Ghiyasvandian S, Zakerimoghadam M, Ebadi A. (2017). Antecedents and consequences of therapeutic communication in iranian nursing students: A qualitative research. *Nursing Research and Practice*, <https://doi.org/10.1155/2017/4823723>
- Acar G, Buldukoglu K. (2016). Difficulties of students' in communication with patients and their perception of difficult patient. *Journal of Psychiatric Nursing*, 7(1), 7–12.
- Akçam A, Kanbay Y, Işık E. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerilerinin değerlendirilmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 74-92.
- Akgün R, Çetin H. (2018). Üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerinin ve empati düzeylerinin belirlenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(3), 103-117.
- Alpar R. (2016). Spor, Sağlık ve Eğitim Bilimlerinden Örneklerle Uygulamalı İstatistik ve Geçerlik-Güvenirlik. 5. Baskı, Ankara, Detay Yayıncılık.
- Arifoğlu B, Razi GS. (2011). Birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin empati ve iletişim becerileriyle iletişim yönetimi dersi akademik başarı puanı arasındaki ilişki. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yükseköğümü Elektronik Dergisi*, 4(1), 7-11.
- Bhana VM. (2014). Interpersonal skills development in generation Y student nurses: A literature review. *Nurse Education Today*, 34, 1430–1434.
- Chadwick L, Porter J. (2014). An evaluation of the effect of a mental health clinical placement on the mental health attitudes of student nurses. *Nursing and Health*, 2(3), 57-64.
- Chan Z, Lai C. (2016) The nurse-patient communication: Voices from nursing students. *International Journal of Adolescent Medicine and Health*, 29(6). <https://doi.org/10.1515/ijamh-2016-0023>
- Foronda C, Gattamorta K, Snowden K, Bauman EB. (2014). Use of virtual clinical simulation to improve communication skills of baccalaureate nursing students: A pilot study. *Nurse Education Today*, 34(6), 53–57. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2013.10.007>
- Heidari H, Hamooleh MM. (2015). Improving communication skills in clinical education of nursing students. *J. Client-Centered Nursing Care*, 1, 77–82.
- Hsu LL, Chang WH, Hsieh SI. (2015). The effects of scenario-based simulation course training on nurses' communication competence and self-efficacy: A randomized controlled trial. *Journal of Professional Nursing*, 31(1), 37–49. <https://doi.org/10.1016/j.profnurs.2014.05.007>
- Kahyaoglu Süt H, Demir NG, Özer B. (2015). Klinik uygulamaya çıkan öğrenci hemşirelerin iletişim becerileri ve etkileyen faktörler. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 2(2), 167-177.

- Karaca A, Açıköz F, Demirezen D. (2019). Hemşirelik öğrencileri için terapötik iletişim becerileri ölçeğinin geliştirilmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 10(2), 72-9.
- Ketola J, Stein JV. (2013). Psychiatric clinical course strengthens the student-patient relationships of baccalaureate nursing students. Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing, 20, 23-34. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2850.2012.01878.x>
- Miles LW, Mabey L, Leggett S, Stansfield K. (2014). Teaching communication and therapeutic relationship skills to baccalaureate nursing students: a peer mentorship simulation approach. Journal of Psychosocial Nursing and Mental Health Services, 52(10), 34-41. <https://doi.org/10.3928/02793695-20140829-01>
- Moghadami A, Jouybari L, Baradaran HR, Sanagoo A. (2016). The effect of narrative writing on communication skills of nursing students. Iranian Journal of Medical Education, 16, 149-156.
- Nayak R, Roy D, Rout J, Swain M. (2020). Assessment of the language and therapeutic-communication issues among student nurses. European Journal of Molecular & Clinical Medicine, 7(11), 1265-1271.
- Neilson SJ, Reeves A. (2019). The use of a theatre workshop in developing effective communication in paediatric end of life care. Nurse Education in Practice, 36, 7-12.
- Özcan, A. (2012). Hasta Hemşire İlişkisi ve İletişim. 2. Baskı, Ankara, Sistem Ofset Matbaacılık
- Rosenberg S, Gallo-Silver L. (2011). Therapeutic communication skills and student nurses in the clinical setting. Teaching and Learning in Nursing, 6(1), 2-8. <https://doi.org/10.1016/j.teln.2010.05.003>
- Shafakhah M, Zarshenas L, Sharif F, Sarvestani RS. (2015). Evaluation of nursing students' communication abilities in clinical courses in hospitals. Global Journal of Health Science, 7(4), 323-328. <http://dx.doi.org/10.5539/gjhs.v7n4p323>
- Söğüt SC, Cangöl E, Dinç A. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin iletişim beceri düzeylerinin belirlenmesi. Researcher: Social Science Studies, 6(2), 272-280.
- Şahin ZA, Özdemir FK. (2015). Hemşirelerin iletişim ve empati beceri düzeylerinin belirlenmesi. JAREN, 1(1), 1-7.
- Turan N, Kaya H, Özsaban A, Özdemir Aydın G, Özçelik K, Güneş E. (2019). Investigation of the relationship between empathy and burnout levels of nursing students. Florence Nightingale Journal of Nursing, 27(2), 119-132. doi:10.26650/FNJJN404701
- Vaghee S, Lotfabadi MK, Salarhaji A, Vaghei N, Hashemi BM. (2018). Comparing the effects of contact-based education and acceptance and commitment-based training on empathy toward mental illnesses among nursing students. Iranian Journal of Psychiatry, 13(2), 119-127.
- Xie J, Ding S, Wang C, Liu A. (2013). An evaluation of nursing students' communication ability during practical clinical training. Nurse Education Today, 33(8), 823-827. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2012.02.011>
- Yas IW, Mohammed SH. (2016). Assessment of nurses knowledge about therapeutic communication in psychiatric teaching hospitals at Baghdad city. Kufa Journal For Nursing Science, 6(2), 1-7.
- Yıldız E. (2019). What do nursing students tell us about their communication with people with mental illness? A qualitative study. Journal of the American Psychiatric Nurses Association. <https://doi.org/10.1177/1078390319892311>
- Zou P, Luo Y, Krolak K, Hu J, Liu LW, Lin Y, ve ark. (2021). Student's experiences on learning therapeutic relationship: a narrative inquiry. The Canadian Journal of Nursing Research, 53(1), 78-87. <https://doi.org/10.1177/0844562119873760>